

Alvorlig underholdning

Foto: Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0

ANMELDELSE / 01.03.24

Profetisk medieklassiker fra 1980'ernes USA diagnosticerer degenereringen af samtidens samtale, uden at gøre sig forestillinger om den forestående fremtid. Det gør 'Vi morer os ihjel' til en oplagt bog at tænke nutidens medievirkelighed med.

Adam Solovej

Del artikel: [f](#) [t](#)

Når man læser den amerikanske medieteoritiker Neil Postmans *Vi morer os ihjel* er det let at glemme, at bogen oprindeligt udkom i 1985. Det er faktisk ufatteligt, at den er skrevet i et USA med Ronald Reagan, og ikke Donald Trump, som præsident, i en tid før internettet, før smartphones blev digitale forlængelser af vores liv, før sociale medier blev de primære platforme for den offentlige samtale.

Sjældent har en bog føltet så tidssvarende, så rammende for vores egen tid, uden overhovedet at beskæftige sig med den.

Modsat Postmans litterære samtalepartnere, de dystopiske klassikere i George Orwells *1984* og Aldous Huxleys *Fagre nye verden*, er medieteoretikeren fremsynet uden at kigge fremad. I *Vi morer os ihjel* opridser Postman en historisk udvikling fra oprindelig tale- og skriftkultur til en udpræget billedlig form for samtale for at underbygge sin centrale pointe; at medier ikke blot dikterer den offentlige samtale, men at enhver ny medieteknologi medfører nye former for kommunikation, der fundamentalt forandrer hvordan vi taler, tænker og føler. »Fra malerier til hieroglyffer, til alfabetet, til fjernsynet,« opremser Postman, så arrangerer og kortlægger medierne vores verden, »sætter den i rækkefølge, indrammer den, forstørker den, formindsker den, farver den og argumenterer for et bestemt syn på verden.«

I 1980'ernes medievirkelighed ser Postman fundamentene under den saglige offentlige samtale smuldre. Postman spidder fjernsynet for at være særligt skyldig i omdannelsen af hele den offentlige samtale til rendyrket indholdsløs underholdning - *showbusiness* uden *business*. Fjernsynet gør os ikke bare fjerne i blikket, bedøvet af en overdosis af tomme tv-dramaer og talentshows. For Postman er det langt værre, at fjernsynet også medierer den demokratiske samtale, leverer nyheder til almenfolket og giver politikerne platform til fremlæggelse af deres politiske budskaber.

“ **Sjældent har en bog føltet så tidssvarende, så rammende for vores egen tid, uden overhovedet at beskæftige sig med den**

Det er fascinerende at følge Postmans gennemgang af 80'ernes bekymringer for fjernsynets effekt på folket, og datidens diskussion om begrænsning af fjernsynskiggeriet, der er som et spejlbillede af vores samtidsdebat om skærmforbrug i folkeskolerne. Men ligesom Donald Trumps tragikomiske kaoscirkus af en politisk kampagne efterhånden har fået Ronald Reagan til at fremstå som en seriøs politiker, virker fjernsynets forringelse af substansen i den offentlige samtale nærmest harmløs i sammenligning med smartphonens aktuelle frontalangreb på vores hjernelapper.

Fjernsynet var stationært, topstyret og tidsafgrænset, og derfor i stand til at facilitere en reelt fælles samtale. I årtier stimlede familierne sammen foran flimmerkassen med fredagsslik, så de samme nyhedsudsendelser, slugte de samme søndagsfilm og

fik serveret den samme variant af virkeligheden. I tv'ets tidsalder var tidsfordriv i det mindste kollektiv. I dag er flow-tv for længst forældet, fjernsynet atomiseret og krystalliseret ned i vores egne private firkantede glasvirkeligheder, små elektroniske lystavler vi er koblet til som et internetdrop, der algoritmeordinerer *Worldwideweb* medicin. Siri styrer vores sensormotorik og Zuckerberg *shadowbanner* vores synspunkter.

De sociale medier er en langt mere voldsom variant af fjernsynets form for kommunikation, der sender sanserne ud på et ekstremt overdrev, som fundamentalt forstyrrer vores evne til fordybelse. Instagram, TikTok og X er medieteknologier designet til på en og samme tid at fastholde vores opmærksomhed og nedbryde vores opmærksomhedsevne. Vi klikker os igennem Instagram med flakkende øjne og *noise-cancelled* ører fra klip af ødelæggelse og lidelse transmitteret direkte fra Gaza, til reklamer for udsalg på Nemlig, film fra full-moon-party på Bali, spejlselvie, frisk kokosnød med sugerør i, fastelavnsbolle fra et hipsterbageri, tur rundt om søerne med den lille ny. Klik. Det er svært at begribe, at alt det kan eksistere side om side på samme platform, for ikke at sige i den samme verden.

Det er for let at blive nostalgisk og skrive bagklogt og romantiserende om fortidens medievirkelighed. Det er også for reduktivt at tilskrive nutidens sociale medieplatforme alverdens onder, og afskrive deres kulturelle og sociale indflydelse som udelukkende usammenhængende underholdning, en dopamindrevet dovenskabsdoping, der splitter samfundet i uforsonlige ekkokamre. At følge Postmans tankestrøm er også at undlade at løfte en alt for pessimistisk pegefinger mod medieforandring. Som Postman pointerer, »Enhver ny teknologi til at tænke, involverer en byttehandel. Det giver og det tager, dog ikke ligeligt.«

Man gør klogt i ikke at undervurdere de sociale mediers evne til, på godt og ondt, at mobilisere og engagere særligt yngre borgere, der i stigende grad vender de etablerede medier ryggen og suges ind i de sociale mediers modfortællinger, der skaber nye sociokulturelle forbindelser og solidaritetsbevægelser, som udfordrer fastfrosne politiske paradigmer. Fattigfirserne havde sin koldkrigskonservatisme og kulturelle trækken-på-skuldrene, 90'erne og 00'ernes sin ublu og - set i bakspejlet - overdrevent opblæste optimisme. 10'ernes kradsende kriser har formet 2020'ernes sammensurium af weltschmerz, wokeness og web-krigeri, af øm indadvendt selvomsorg, udadvendt selvscenesættelse og en verdensvendt vilje til at vælte systemet. Tidsånden taler et politiseret sprog, ordforrådet er downloadet direkte fra de sociale mediers globaliserede parallelverden. Alvoren er tilbage. *It's cool to care.*

Men lige så lidt som fjernsynets ensretning af den offentlige samtale automatisk forener os i samhörige fællesskaber, giver sociale mediers diversificering af den

offentlige diskurs ikke nødvendigvis forskellige og rigere perspektiver. Postmans gennemgang understreger, at nogle medieteknologier er bedre udstyret til at nærme sig en form for sandhed end andre, og ligesom fjernsynet var mest skræmmende når det forklarede os forhold i verden, er det uhyggeligt hvis hovedparten af befolkningens fortolkninger af verdensbegivenheder kommer i forsimplet form fra Instagram *infosquares* eller pseudovidenskabelige TikTok *hot-takes* fra en *content creator*, hvis eneste kompetencer er at mestre onlinemediernes kondenserede kommunikationsformer.

På SoMe valideres man af mængden af følgere og sit vidtrækkende *reach*, ikke af sin faglighed og saglighed. Influencere er blevet internetautoriteter på lige fod med professionelle eksperter. Vi er faretruende nær Postmans skræmmebillede, hvor »opfattelsen af en beretnings sandhed i høj grad afhænger af, om nyhedsformidleren kan indynde sig hos publikum.« Sociale medier er videnskæssige vitaminpiller, der ikke bør erstatte en offentligt velunderbygget og videnskabeligt funderet kommunikationskost, der i øjeblikket er så godt som fordampet fra internettets sydende kedel af skoldhede synspunkter.

De store offentlige medier har dog tilsyneladende forstået, at de ikke har monopol på ungdommens *clicks*, og DR og TV2 har efterhånden flettet internettets fartformater ind i deres dækning, og gjort *reels*, *stories* og korte *explainers* til en del af deres nyhedskommunikation. Det er en bekymrende udvikling, hvis alle de medier vi har til rådighed til at føre de store offentlige samtaler følger samme forenkede forretningsmodel og benytter sig af fattige formidlingsmanualer orkestreret til at erodere kompleksitet og fremelske en klippe-klistre kommunikation, der glatbarberer information og gør verden simpel, substansløs og letfordøjelig. Det har aldrig været mere relevant at tage imod den analytiske depeche, som Postman rækker os fra 1980'ernes USA, og løbe for livet.

Del artikel: [f](#) [t](#)

ANNONCE

Mest læste

KULTUR — ESSAY

Traumernes økosystem